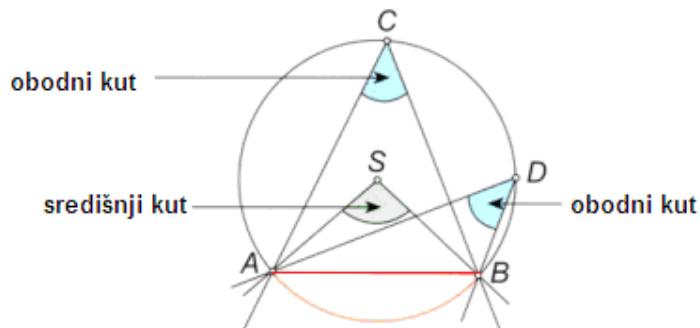

Obodni i središnji kut

Definicije:

Središnji kut luka $\widehat{AB}$ (i tetive $\overline{AB}$) kružnice – kut čiji je vrh u središtu kružnice i čiji krakovi sijeku kružnicu u točkama A i B

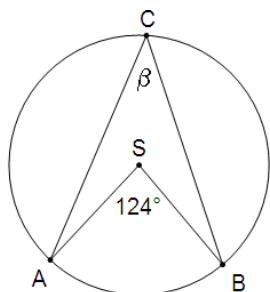
Obodni kut luka $\widehat{AB}$ (i tetive $\overline{AB}$) kružnice – kut čiji je vrh na kružnici i čiji krakovi sijeku kružnicu u točkama A i B

Zaključci:

- svakom **obodnom kutu** pripada točno **jedan središnji kut** (nad istim kružnim lukom).
- **svi obodni kutovi** nad istim kružnim lukom **jednakih su veličina** (ima ih beskonačno mnogo)
- **središnji je kut dvostruko veći od pripadnog obodnog kuta** $\boxed{\alpha = 2\beta}$

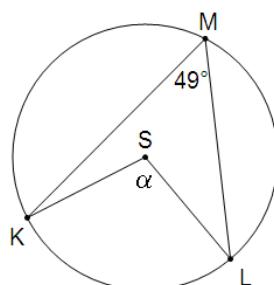
Zadaci:

1) Odredi veličine nepoznatih kutova sa slike:

- β je **obodni kut**, pa je **dvostruko manji od središnjeg kuta** α :

$$\begin{aligned}\beta &= 124^\circ : 2 \\ \beta &= 62^\circ\end{aligned}$$

- α je **obodni kut**, pa je **dvostruko veći od obodnog kuta** β :

$$\begin{aligned}\alpha &= 49^\circ \cdot 2 \\ \alpha &= 98^\circ\end{aligned}$$

2) Izračunaj veličinu središnjeg kuta nad tetivom $\widehat{AB}$ ako je veličina odgovarajućeg obodnog kuta:
 a) $25^\circ 10'$,   b) $17^\circ 26' 15''$,   c) $86^\circ 37' 48''$.

Rješenje:

a) $\alpha = 2\beta$	b) $\alpha = 2\beta$
$\alpha = 2 \cdot 25^\circ 10'$	$\alpha = 2 \cdot 17^\circ 26' 15''$
$\alpha = 50^\circ 20'$	$\alpha = 24^\circ 52' 30''$

$$c) \frac{\beta = 86^\circ 37' 48''}{\alpha = ?}$$

$$\alpha = 2\beta$$

$$\alpha = 2 \cdot 86^\circ 37' 48''$$

$$\alpha = 172^\circ 74' 96'' \rightarrow \text{preračunavamo kad su minute i sekunde veće od } 60$$

$$\rightarrow 96'' = 60'' + 36'' = 1' + 36'' \quad (1' \text{ dodamo u } 74', \text{ pa ukupno imamo } 75')$$

$$\alpha = 172^\circ 75' 36'' \rightarrow 75' = 60' + 15' = 1^\circ + 15'$$

$$\alpha = 173^\circ 15' 36'' \rightarrow \text{imali smo } 172^\circ, \text{ ali smo dodali } 1^\circ \text{ koji smo pretvorili iz minuta, pa ukupno ima } 173^\circ$$

---

3) Izračunaj veličinu obodnog kuta nad tetivom $\hat{AB}$ ako je veličina odgovarajućeg središnjeg kuta:

$$a) 125^\circ,$$

$$b) 68^\circ 54',$$

$$c) 262^\circ 29' 16''.$$

Rješenje:

- zadana je veličin **središnjeg** kuta, a tražimo **obodni** kut koji je **dvostruko** manji (dijelimo sa 2):

$$a) \frac{\alpha = 125^\circ}{\beta = ?}$$

$$\beta = 125^\circ : 2 \rightarrow 125 \text{ nije djeljiv sa 2, pa ćemo uzeti jedan stupanj i pretvoriti ga u kutne minute } (1^\circ = 60')$$

$$\beta = 124^\circ 60' : 2 \rightarrow \text{sada su oba broja djeljiva sa 2, pa možemo podijeliti}$$

$$\underline{\beta = 62^\circ 30'}$$

$$b) \frac{\alpha = 68^\circ 54'}{\beta = ?}$$

$$\beta = 68^\circ 54' : 2 \rightarrow \text{oba su broja djeljiva sa 2, pa možemo odmah podijeliti}$$

$$\underline{\beta = 34^\circ 27'}$$

$$c) \frac{\alpha = 261^\circ 29' 16''}{\beta = ?}$$

$$\beta = 261^\circ 29' 16'' : 2 \rightarrow \text{stupnjevi nisu parni, pa uzimamo } 1^\circ \text{ i pretvaramo ga u } 60' \text{ (koje dodamo u } 29')$$

$$\beta = 260^\circ 89' 16'' : 2 \rightarrow \text{minute nisu parne, pa uzimamo } 1' \text{ i pretvaramo ju u } 60'' \text{ (koje dodamo u } 16'')$$

$$\beta = 260^\circ 88' 76'' : 2 \rightarrow \text{sada su svi brojevi parni, pa podijelimo sa 2}$$

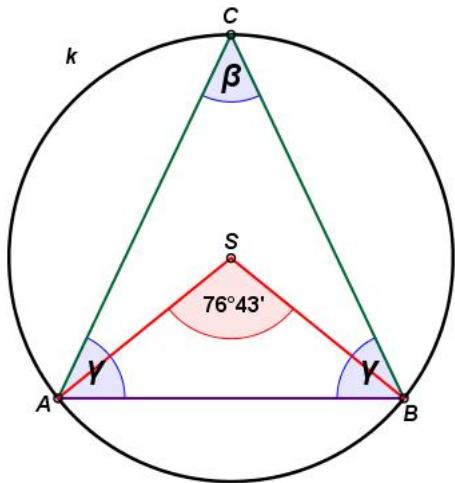
$$\underline{\beta = 130^\circ 44' 38'}$$

---

4) U kružnicu je upisan jednakokračni ΔKLM s osnovicom $\overline{AB}$.

Veličina središnjeg kuta nad osnovicom $\overline{KL}$ jest $76^\circ 43'$. Izračunaj veličine unutarnjih kutova tog trokuta.

- najprije napravimo skicu:

Označimo veličine kutova u trokutu:

ΔABC je **jednakokračan**:

$$|\angle BAC| = |\angle ABC| = \gamma$$

(kutovi uz **osnovicu** jednakokračnog trokuta, jednakih su veličina)

$$|\angle BCA| = \beta$$

ΔASB je **jednakokračan** ($|AS| = |BS| = r$ ... polumjer kružnice)

- 1) β je **obodni kut** od središnjeg kuta veličine $76^\circ 43'$:

$$\beta = 76^\circ 43' : 2$$

$$\beta = 76^\circ 42' 60'' : 2$$

$$\beta = 38^\circ 21' 30''$$

$\rightarrow 43'$ nije djeljivo sa 2, pa pretvaramo $43' = 42' 60''$

$\rightarrow$ sada su svi brojevi djeljivi sa 2, pa podijelimo

- 2) Gledamo ΔABC . Sada u njemu znamo veličinu jednog kuta (β), a ostala dva su jednakih veličina (γ).

Zbroj veličina unutarnjih kutova u trokutu je 180° :

$$\gamma + \gamma + 38^\circ 21' 30'' = 180^\circ$$

$$2\gamma = 180^\circ - 38^\circ 21' 30''$$

$$2\gamma = 179^\circ 59' 60'' - 38^\circ 21' 30''$$

$$2\gamma = 141^\circ 38' 30'' / :2$$

$$\gamma = 141^\circ 38' 30'' : 2$$

$$\gamma = 140^\circ 98' 30'' : 2$$

$$\underline{\underline{\gamma = 70^\circ 49' 15''}}$$

$\rightarrow$ nepoznanice na jednu stranu, brojevi na drugu

$\rightarrow 180^\circ$ pretvorimo u stupnjeve, minute i sekunde

$\rightarrow$ dijelimo jednadžbu sa 2 kako bismo dobili jednu γ

$\rightarrow 141^\circ$ nije djeljiv sa 2, pa uzimamo 1° i pretvaramo u $60'$

Veličine unutarnjih kutova jednakokračnog trokuta ABC su $38^\circ 21' 30''$, $70^\circ 49' 15''$ i $70^\circ 49' 15''$.